

VI. MENEJMENT VA MARKETING

УДК 338.242.2

РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА КИЧИК ВА ЎРТА БИЗНЕС РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШ ВА УНИ БОШҚАРИШ ЙЎЛЛАРИ

Турсунов Имомназар Эгамбердиевич - Қарши муҳандислик
иқтисодиёт институти “Бизнес ва инновацион менежмент” кафедраси профессори
Ибодова Дилноза Ибодовна - Ўзбекистон Республикаси
Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлигининг Рақамли
иқтисодиётни ривожлантиришнинг иқтисодий-ҳуқуқий шароитларини яратиш
бошқармаси бош мутахассиси

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ И УПРАВЛЕНИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Турсунов Имомназар Эгамбердиевич - профессор кафедры
“Бизнес и инновационный менеджмент”
Ибодова Дилноза Ибодовна - Главный специалист управления
по созданию экономически-правовых условий развития цифровой экономики
Министерства экономического развития и сокращения бедности Республики Узбекистан

WAYS TO INCREASE COMPETITIVENESS AND MANAGEMENT OF SMALL AND MEDIUM BUSINESSES IN CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY

Tursunov Imomnazar Egamberdievich - Professor of the department
“Business and Innovation Management”
Ibodova Dilnoza Ibodovna - Chief Specialist Department for the creation
of economic and legal conditions for the development of the digital economy Ministry of
Economic Development and Poverty Reduction of the Republic of Uzbekistan

Аннотация: мақолада хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнеснинг рақобатбардошлигини оширишда рақамли ва инновацион иқтисодиётнинг ўрни, моҳияти ва мазмуни ёритилган. Шунингдек, уларни илм-фан ва олий таълим интеграцияси ва технологик тараққиётнинг ички ва ташқи омиллар билан узвий боғлиқликда ривожлантиришга оид таклифлар илгари сурилган.

Калит сўзлар: хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес, рақобатдошлик, рақамли ва инновацион иқтисодиёт, инновация, рақамли тадбиркорлик, рақамлаштириш, рақобатдошлик муҳити.

Аннотация: в статье освещена роль, сущность и значение цифровой и инновационной экономики в повышении конкурентоспособности частного предпринимательства, малого и среднего бизнеса. Также были выдвинуты предложения по их развитию в связи с интеграцией науки и высшего образования и внутренними и внешними факторами технологического развития.

Ключевые слова: частное предпринимательство, малый и средний бизнес, конкурентоспособность, цифровая и инновационная экономика, инновации, цифровое предпринимательство, цифровизация, конкурентная среда.

Abstract: the article describes the role, essence and significance of the digital and innovative economy in increasing the competitiveness of private entrepreneurship, small and medium-sized businesses. Also, proposals were put forward for their development in connection with the integration of science and higher education and internal and external factors of technological development.

Key words: private entrepreneurship, small and medium business, competitiveness, digital and innovative economy, innovation, digital entrepreneurship, digitalization, competitive environment.

1. КИРИШ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2020 йил 22 сентябрь куни “Рақамли иқтисодиётсиз мамлакат иқтисодиётининг келажаги йўқ” мавзусида тармоқ ва ҳудудларда рақамли иқтисодиёт ҳамда электрон ҳукуматни жорий қилиш масалалари бўйича ўтказилган видеоселектор йиғилишида “Рақамли иқтисодиётсиз мамлакат иқтисодиётининг келажаги йўқ” дейилган [1].

“Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили” деб эълон қилинган 2020 йилда рақамлаштириш йўналишида қатор ишлар бошланди. Хусусан, 2020 йил 28 апрелда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукуматни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди ҳамда тизимли амалий ишлар амалга оширилди.

2022 йил 20 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси”нинг бешинчи йўналишида “Эркин бозор механизмларини жорий қилиш, соғлом рақобат ва хусусий мулк дахлсизлигини таъминлаш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш Конституцияда алоҳида ўрин эгаллаши керак” – деб таъкидлаб ўтилган [2].

Бунда, иқтисодий ислохотларни қатъий давом эттириш, ички имкониятларни тўлиқ сафарбар қилиб, хусусий секторни қўллаб-қувватлаш, энг аввало, тадбиркорлик муҳитини тобора яхшилаш бўйича ислохотларни жадаллаштириш чораларини кўриш вазифалари белгилаб берилган.

Сўнги йилларда республикада кузатилаётган ижтимоий-иқтисодий тизимнинг трансформацияси рақамли технологияларнинг ривожланиши ва жорий этилиши билан узвий боғлиқ. Жаҳон тажрибасидан маълумки ИТ технологияларнинг жадаллашуви ижтимоий-иқтисодий ривожланишни янги босқичга олиб чиқади. Бунда, рақамли иқтисодиётнинг хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес корхоналари фаолиятига жорий этилиши натижасида жамият фаровонлиги

даражасининг кескин оширилишига имкон яратилади. Янги турдаги инновацион ва рақамли дастурий таъминот ёки маҳсулотларнинг (хизмат) пайдо бўлиши бизнес-жараёнларни қайта қуриш, бизнес-моделларнинг ўзгариши, маркетингни бошқариш тизимларига ва истеъмолчилар нуқтаи назарининг ўзгаришига олиб келади.

Шу нуқтаи назардан, хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес ривожига ўзгаришлар, уларнинг инновацион ва рақамлаштириш муҳитига мослашувчанлиги, бизнес-жараёнлар ва бизнес-моделларнинг ўзгариши ҳамда инновацион ва рақамли иқтисодиёт ўртасидаги ўзаро таъсирларнинг ижобий жиҳатларни ўзлаштири олиши кабилар ҳозирда ҳар қачонгидан ҳам долзарбдир.

Бугунги кунда республикада бизнесни тартибга солувчи 6 мингдан ортиқ меъёрий-ҳуқуқий ва 40 мингга яқин техник ҳужжатлар мавжуд [3].

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида” 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сон Фармонида 2-илова “Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили”да амалга оширишга оид давлат дастури (кейинги ўринларда – Дастур) ҳамда “Тадбиркорлик фаолиятини давлат томонидан тартибга солишни соддалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2022 йил 9 ноябрдаги ПФ-244-сон Фармонида мувофиқ тадбиркорларнинг замонавий фаолият юритишига тўсқинлик қилаётган талаблар қайта кўриб чиқилиб, бир қатор енгилликлар жорий қилинди.

Хусусан, тадбиркорликни давлат томонидан тартибга солиш воситалари аниқ белгиланди. Булар давлат рўйхатидан ўтказиш, лицензиялаш ва рухсат бериш, техник тартибга солиш, тариф ва нотариф тартибга солиш, мажбурий суғурта, давлат назорати, рақобатни ҳимоя қилиш, жавобгарлик ўрнатилди. Қолаверса, Дастурнинг 25-мақсадда рақамли иқтисодиётни асосий “драйвер” соҳага айлантириб, унинг ҳажмини камида 2,5 баравар ошириш белгиланган бўлса, 51-мақсадда иқтисодиётга инновацияларни кенг жорий қилиш,

саноат корхоналари ва илм-фан муассасаларининг кооперация алоқаларини ривожлантириш кўрсатиб ўтилган.

2. МАВЗУГА ОИД АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ

Рақобат ва рақобатбардошлик муносабатларининг моҳияти тўғрисидаги ғоялар ривожланишининг бошланиши сиёсий иқтисодиётнинг классик мактаби вакиллари томонидан қўйилган. Замонавий иқтисодиёт фанлари доирасида рақобат ва рақобатбардошлик йўналишлари таҳлилга кўрсатишча, улар таркибий (С.Л.Брю, К.Р.Макконелл, Дж.Робинсон, Э.Чемберлин ва б.) ва институционал (В.М.Бусыгин, В.Ойген, Ф.А.Хайек ва б.) бўлган. Тадбиркорлик субъектларини ривожлантиришнинг рақобат стратегияси эса Г.Л.Азоев, И.Ансофф, М.Портер кабиларнинг асарларида батафсил кўриб чиқилган.

Иқтисодиётнинг миллий рақобатдошлиги эволюциясининг глобаллашувига оид Е.В.Дроботнинг, пандемия шароитида хорижий давлатлар, шу жумладан, Россия иқтисодиёти реал секторининг рақобатдошлиги борасида Т.А.Мальшевнинг, хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес борасида В.В.Печаткин ва Л.М.Вильдановларнинг илмий ишларида рақобатдошлик ва рақамлаштириш ўзаро боғлиқлиги, инновацион технологияларни қўллаш асосида узоқ муддатли иқтисодий ўсиш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, уларни молиявий қўллаб-қувватлаш, янги иш ўринлари яратиш ҳамда барқарор даромадга эришиш билан боғлайдилар [4].

Россия фанлар академияси профессори Р.В.Мещряков [5] фикрича, “рақамли иқтисодиёт” тушунчасига икки хил ёндашув мавжуд: биринчиси классик ёндашувда – рақамли иқтисодиёт рақамли технологияларга асосланган иқтисодиётдир, шу билан бирга бу электрон тижорат (товарлар, хизматлар) йўналиши билан ҳам таснифланади. Иккинчиси кенг ёндашувда – рақамли иқтисодиётни рақамли технологиялардан фойдаланган ҳолда иқтисодий ишлаб чиқариш сифатида қаралади.

Томас Месенбург эса ишида рақамли иқтисодиётнинг асосий таркибий қисм-

ларини назарий жиҳатдан асослаган ва унга қуйидагилар киради:

- қўллаб-қувватловчи инфратузилма (аппарат таъминоти, дастурий таъминот, телекоммуникациялар, тармоқлар);

- электрон тижорат (ахборот технологиялари ёрдамида амалга ошириладиган барча жараёнлар) [6].

Унинг фикрича, рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши, уларнинг анъанавий бизнесга кириб бориши, рақамли маҳсулот ва хизматларнинг янги турларини пайдо бўлиши, онлайн-каналлардан оммавий фойдаланиш, бизнес-жараёнларни қайта қуришга, бизнес-моделларни трансформациясига, маркетинг тизимини бошқариш ҳамда истеъмолчи хатти-ҳаракатларини ўзгартиришга олиб келади. Рақамли тадбиркорлик – бу янги рақамли технологиялардан (айниқса, ижтимоий тармоқлар, катта ҳажмдаги маълумотлар, мобил қурилмалар учун ечимлар ёки “булутли технологиялар”) фойдаланишдир. Бу ерда асосий мақсад ишбилармонлик муҳитини такомиллаштириш, янги бизнес-моделлар ихтироси, корхонларнинг интеллектуал мулкларини ёки истеъмолчилар билан манфаатдор томонларнинг ўзаро алоқасини яхшилаш бўлиши мумкин.

Юнеско/ИТБнинг “Ўзбекистонда инклюзив фан, технология ва инновация тизимини ривожлантириш” лойиҳаси доирасида тайёрланган материалларида мамлакатдаги фан, технология ва инновация ҳолати, асосий тамойиллар ва устувор вазифалар атрофича таҳлил этилган [7].

Белоруссия фанлар академиси профессорлари И.И.Ганчерёнок, Н.Н.Горбачев ва И.Э.Турсуновларнинг фикрича рақамли иқтисодиёт шароитида замонавий иқтисодиётни ривожлантиришнинг асосий мақсадини ҳар қандай стратегик муаммоларни ҳал қилиш ва ижтимоий-иқтисодий жараёнларни оптимал бошқаришни амалга ошириш бўйича қарорлар қабул қилиш имконини берадиган даражада ахборот технологиялари тизимини яратиш билан боғлашади. Рақамли ахборот технологияларини ривожлантиришнинг энг оммабоп ва кенг тарқалган технологик воситаси Интернет деб ҳисобланади [8].

3. ТАДҚИҚОТ МЕТОДОЛОГИЯСИ

Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес корхоналарида фан, олий таълим ҳамкорлиги ҳиссасини ошириш, илмий ҳажмдор технологиялар, инновациялар ва рақамлаштириш асосида мавжуд ҳолатни юксалтириш ва тартибга солиш бўйича мавжуд ёндашувларни статистик маълумотларни ўрганиш ва иқтисодий жиҳатдан таққослаш ва таҳлил қилиш, мантикий фикрлаш, илмий абстракциялаш, маълумотни гуруҳлаш, анализ ва синтез, индукция ва дедукция усулларида кенг фойдаланилган.

4. АСОСИЙ ТАҲЛИЛ ВА НАТИЖАЛАР

Илмий тадқиқотлар шарҳи кўрсатишича, рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши, уларнинг анъанавий бизнесга кириб бориши, рақамли маҳсулот ва хизматларнинг янги турларини пайдо бўлиши, онлайн-каналлардан оммавий фойдаланиш, бизнес-жараёнларни қайта қуриш, бизнес-моделларни трансформациясига, маркетинг тизимини бошқариш ҳамда истеъмолчи хатти-ҳаракатларини ўзгаришига олиб келади.

Ривожланган мамлакатлардаги каби республикада ҳам ижтимоий-иқтисодий соҳаларига инновацион ишланмалар, шу жумладан, рақамли технологияларни жорий этилиши иқтисодий ривожланишни янги босқичга кўтаришда муҳим аҳамият касб этади. Буни мамлакатимизда “Тадбиркор” ахборот тизимини жорий этиш орқали мутасадди ташкилот ва идоралар, тадбиркорлик субъектлари учун қатор қулайликлар яратилишида ҳам кўришимиз мумкин:

- тадбиркорлик субъектлари томонидан тижорат банкларининг кредитлари бўйича кафилик, шунингдек, фоиз харажатларини қоплаш учун компенсация олиш мақсадида онлайн буюртманомалар топшириш;

- топширилган буюртманомаларнинг “Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси” томонидан тезкор онлайн кўриб чиқиш;

- тижорат банкларининг кредитлари бўйича, электрон рақамли имзодан фойдаланган ҳолда, кафилик, шунингдек, фоиз

харажатларини қоплаш учун компенсация бериш тўғрисида электрон шартномалар тузиш;

- тижорат банклари ва уларнинг миждоғларида Жамғарманнинг расмий веб-сайти ва СМС-хабарнома орқали реал вақт режимида буюртмаларни кўриб чиқиш ва уларнинг ижроси ҳолатини кузатиш.

Шунингдек, бизнес муҳитини мониторинг қилиш, ҳудудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даражасини баҳолаш, лицензия ва рухсатномалар олиш жараёнини янада такомиллаштириш, бюрократик тўсиқлар ва коррупцион ҳолатларга барҳам бериш мақсадида соддалаштирилган сўровномалар ўтказиш тизими ишга туширилган.

Шунингдек, давлат органлари ва ташкилотларининг ахборот тизимлари ва маълумотлар базаларини интеграция қилиш орқали мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишини таҳлил қилиш, прогнозлаштириш имконини берувчи “Маълумотларни бошқариш” ахборот тизими ишлаб чиқилган.

Тошкент шаҳрининг геопорталини жорий этиш тажрибаси доирасида “Рақамли Тошкент” вазиятлар маркази ишга туширилган. Ушбу комплекс тизими учун етарли даражада серверлар ва технологиялар билан таъминланган алоҳида маълумотлар маркази қурилган, геопорталнинг лицензияли дастурий платформаси жорий этилган.

Юқоридаги каби ижобий жараёнлар, барча ҳудудларда хизматларни бошқариш, ижтимоий соҳа объектлари, ишлаб чиқариш, йўл транспорт, коммунал инфратузилма каби 40 дан ортиқ соҳалар бўйича маълумотларнинг интеграциялашган ахборот муҳитини ташкил этиш орқали реал вақт режимида маълумотларнинг таҳлилин юритиш ва тезкор қарорларни қабул қилиш мақсадида геопорталларни ташкил этишга оид “йўл харита” ишлаб чиқилган.

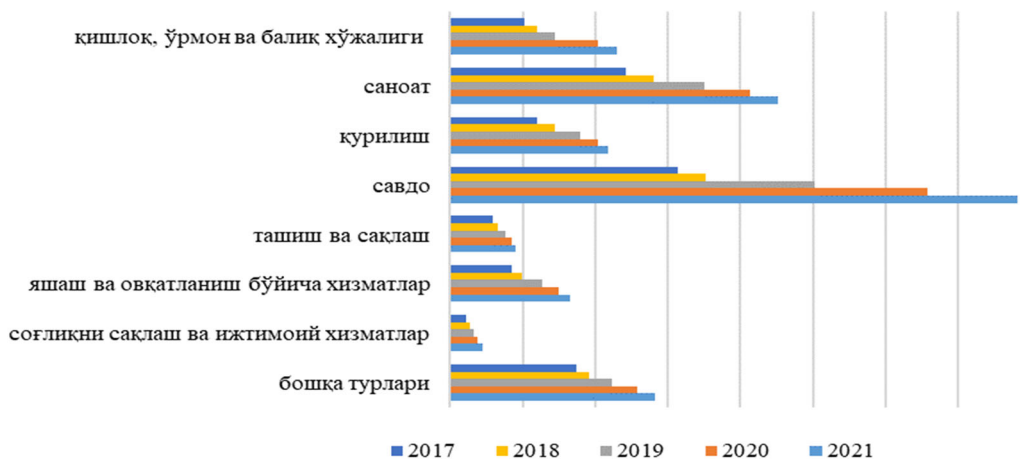
Тадбиркорликни ривожлантириш истиқболлари кўп жиҳатдан мамлакатнинг илмий-техникавий ривожланиш бўйича узок муддатли стратегияси мазмуни ва виртуал тадбиркорликни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чора тадбирлари билан

белгиланади. Айнан виртуал тадбиркорлик, ўз навбатида юқори технологияли ишлаб чиқаришларни йўлга қўйиш ва ривожланишини таъминлаш, хунардманлар, фермерлар ва тадбиркорлар учун замонавий ускуналар яратиш, мамлакат экспорт салоҳиятини ошириш имконини беради [9].

Мақола муаллифларнинг республикамиз иқтисодийетини барқарорлаштиришдаги рақамли ва инновацион техноло-

гияларнинг аҳамияти, мавжуд ҳолат билан боғлиқ Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари асосида тайёрланган материаллари ҳамда истиқболда эътиборга молик айрим қарашлари [10,11] келтирилган.

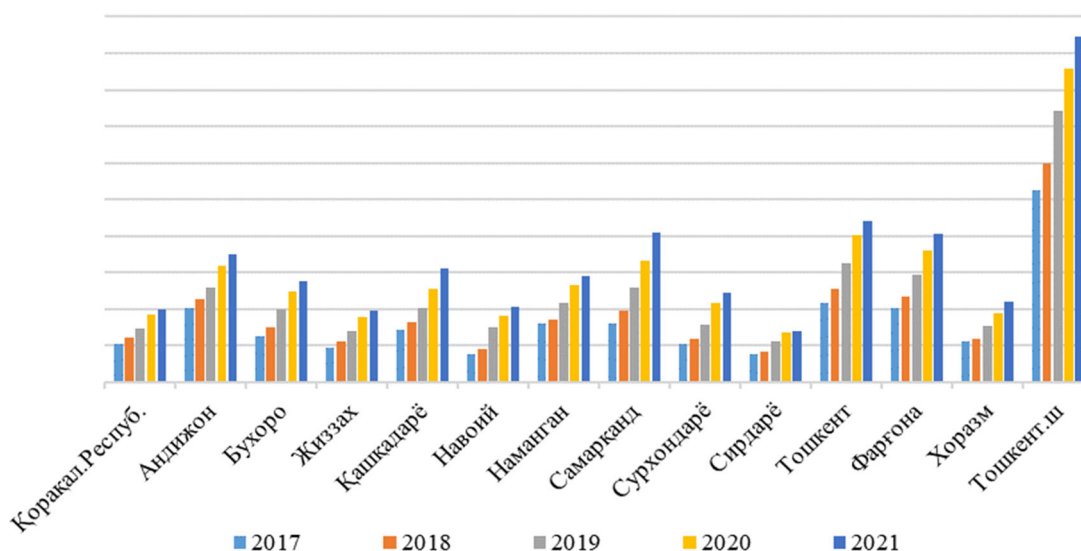
2017-2021 йилларда тармоқлар кесимида фаолият кўрсатаётган хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес корхоналар сони 2 баробарга ошган (1-расм).

1-расм. 2017-2021 йилларда тармоқлар кесимида фаолият кўрсатаётган хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес субъектлари сони
(Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг маълумотлари асосида муаллифлар ишланмаси)

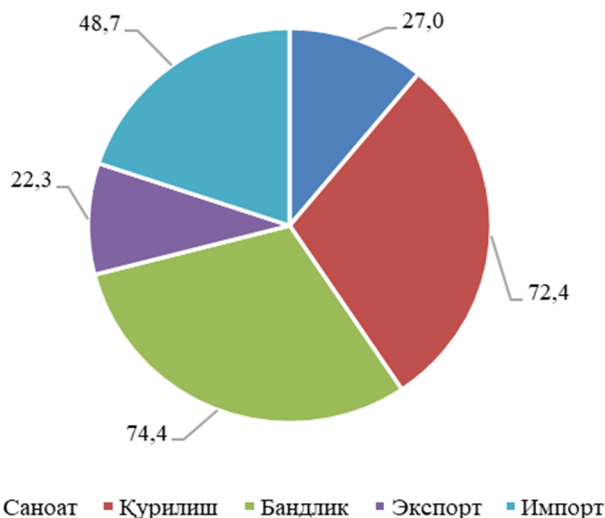
2017-2021 йилларда ҳудудлар кесимида фаолият кўрсатаётган хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес субъектлари асосан Навоий 2,7 баробарга,

Самарқанд 2,5 баробарга, Сурхондарё 2,3 баробарга, Бухоро ва Қашқадарё вилоятларида 2,1 баробарга ўсиш кузатилган (2-расм).

2-расм. 2017-2021 йилларда ҳудудлар кесимида фаолият кўрсатаётган хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес субъектлари сони
(Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг маълумотлари асосида муаллифлар ишланмаси)

Кичик бизнес субъектларининг ЯИМ ҳажмидаги улуши 2021 йилда 54,9%ни ташкил этган (3-расм).

3-расм. 2017-2021 йилларда хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнеснинг ЯИМ ҳажмида улуши
(Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг маълумотлари асосида муаллифлар ишланмаси)

Республикаимиз иқтисодиёт тармоқларини ривожлантириш борасидаги тизимли ишлар туфайли барча корхоналар, жумладан кичик бизнес субъектлари ҳажмидаги инновацион фаолият юритаётган корхоналар сони ошди, яъни мос равишда 2017

йилда 2171 та корхона ва улардан кичик бизнес корхоналари 1907 та, мос тарзда 2018 йилда 3144 ва 2899 та, 2019 йилда 3916 та 2033 та, 2020 йилда 6771 та ва 2599 тани, 2021 йилда эса 3974 та ва 3875 тани ташкил этган (4-расм) [11,12].

4-расм. 2019-2021 йилларда инновацион фаолият юритаётган корхоналар, кичик бизнес субъектлари
(Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг маълумотлари асосида муаллифлар ишланмаси)

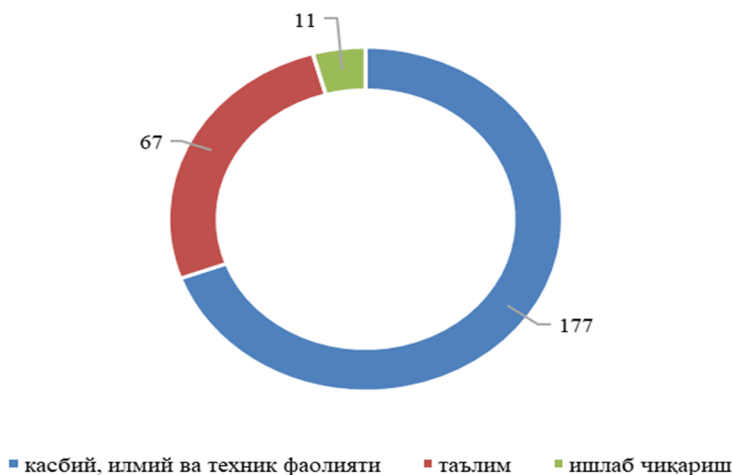
2021-йилда 2020-йилга нисбатан инновацион корхоналар 58,7%га камайиш кузатилган бўлсада, улар ҳажмидаги кичик

бизнес субъектлари сони 149,1 фоизга ўсган. 2021 йилда жами 3936 та технологик инновациялар жорий қилинган бўлиб,

шундан 3035 таси маҳсулотлар, 901 таси жараёнлар, 145 таси маркетинг, 67 таси ташкилий инновациялар ва 17 таси ташкилий моделларни ташкил этган. 2020 йилда технологик, маркетинг ва ташкилий инновацияларга харажатлар молиялаштириш манбалари бўйича жами 6,8 трлн. сўмни ёки мос равишда 2019-йилга нисбатан 3,5%га, 2021 йилда эса 17,6 трлн.сўмни ташкил этиб, 2020 йилга нисбатан 2

мартага ортган. Ижобий ўзгариш сифатида тижорат банкларининг кредитлари ёрдамида 2020 йилда 971 млрд.сўм, 2021 йилда 806,7 млрд.сўм маблағ молиялаштирилганини кузатиш мумкин.

2021 йил мобайнида республика бўйича 255 та ташкилотда иқтисодий фаолият турлари бўйича илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишланмалари бажарилган (5-расм).

5-расм. 2019-2021 йилларда иқтисодий фаолият турлари бўйича илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишланмалари

(Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг маълумотлари асосида муаллифлар ишланмаси)

Шунингдек, инновацион фаолият, рақамли ва “яшил” иқтисодиёт омиллари, қўшимча қиймат ва янги иш ўринлари яратиш билан боғлиқ ёндашувларга асосланиб, тегишли давлат бошқаруви, қонунчилик ва ижро органлари билан ҳамкорликда Ўзбекистоннинг маҳаллий корхоналарини дунёнинг топ брендлари рўйхатига киритиш ва бунда “Бренд Финансе” компаниясининг хизматларини жалб қилиш, ҳудудлар, соҳаларни (шу соҳа компонентларини инобатга олиб) комплекс ривожлантириш борасида ишлар олиб борилмоқда.

Бугунги кунда хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес рақобатбардошлигини ошириш, рақамли технологиялар (рақамли платформалар, сунъий интеллект, ахборот технологиялари) асосида янги услубларни трансформация (digital transformation) этишни тақозо этмоқда. Бу борадаги мамлакатнинг ўрта муддатли ривожланиш стратегиясига мувофиқ келадиган қарашлар

ва мақсадлар атрофида “Ўзбекистон Республикасининг тадбиркорлик ҳамда кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш стратегияси (2023-2030)”ни ишлаб чиқишга эҳтиёж пайдо бўлди ҳамда тегишли тақлифлар тақдим этилди.

5. ХУЛОСА ВА ТАКЛИФЛАР

Мамлакатнинг рақамли иқтисодиёт шароитида хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес рақобатбардошлигини ошириш, бизнес тузилмалардаги инновацияларнинг роли, аҳамиятини теран англаш ва рақобатбардошликка йўналтирилган мақсадли фаолият, илмий ҳажмдор технологиялар, ишланмалар ва тажриба-конструкторлик ишлари тузилмалари, прогнозлаштириш ва таҳлилий департаментлар, технопарк ёки технологиялар трансфери агентликлари кабиларнинг йўлга қўйилиши билан кечади. Бу ўз навбатида қуйидаги омиллар билан боғлиқдир:

- рақамли иқтисодиёт бўйича илғор халқаро тажрибани ўрганган ҳолда ижти-

мой-иқтисодий йўналишларда инновацион, рақамли, шу жумладан, сунъий интеллект технологияларини қўлланилиши, рақамли трансформация даражалари, рақамли тадбиркорлик ҳолатини таҳлил қилиш, ривожланишга тўсқинлик қилувчи тизимли муаммоларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш ҳамда бу борадаги давлат сиёсати юзасидан таклифлар ишлаб чиқиш;

- рақамли тадбиркорлик экотизими, унинг молиявий механизм ва инструментларини такомиллаштириш, стартапларни қўллаб-қувватлашнинг яхлит тизимини ишлаб чиқиш, муқобил инвестициялар, жумладан, венчур молиялаштириш, венчур фондларининг иқтисодий-ҳуқуқий муносабатларини тартибга солиш ва ривожлантириш учун шарт-шароит яратишга қаратилган сиёсатни белгиланиши ҳамда амалга оширилишини мувофиқлаштириш;

- хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес корхоналарида фан, олий таълим ҳамкорлиги ҳиссасини ошириш, илмий ҳажмдор технологиялар, инновациялар ва рақамлаштириш асосида мавжуд ҳолатни юксалтириш;

- ҳудудларда соҳа ва соҳалараро ички ва ташқи интеграцияни кучайтириб, инновацион, инвестицион жараёнларни жадаллаштириш, яратувчанликни рағбатлантириш билан илмий-тадқиқотлар самарадор-

лигини ошириш, мавжуд илмий салоҳият, ахборот ресурс марказларининг илмий захираларидан самарали фойдаланишни ташкил этиш;

- технопаркларни ривожлантиришнинг ягона меъёрий-ҳуқуқий асосини яратиш ва уларнинг илм-фан ва амалиёт орасидаги “кўприк”лигига эришиш;

- рақамли инклюзивлик, рақамли технологиялар бўйича ҳудудлар ва аҳоли қатламлари ўртасида фарқни камайтириш, рақамли хизматлардан фойдаланиш имкониятини ошириш ва бир хиллаштириш, аҳолининг рақамли билимларини кучайтиришга қаратилган дастурлар ишлаб чиқилиши ва амалга оширилишини мувофиқлаштириш;

- хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес субъектларини рақамли трансформация қилиш, “бизнес – истеъмолчи – ҳукумат” муносабатлари ва жараёнларни рақамлаштирилишини жадаллаштириш бўйича дастурлар ишлаб чиқилиши ва амалга оширилишини мувофиқлаштириш;

- рақамли ва инновацион иқтисодиёт, рақамли тадбиркорликни ривожлантиришнинг прогнозларини бажарилишини таҳлил қилиш, мавжуд номуносабатликларни аниқлаш ҳамда уларни бартараф этиш чораларини кўриш.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2020 йил 22 сентябрь куни тармоқ ва ҳудудларда рақамли иқтисодиёт ҳамда электрон ҳукуматни жорий қилиш масалалари бўйича ўтказилган “Рақамли иқтисодиётсиз мамлакат иқтисодиётининг келажаги йўқ” мавзусидаги видеоселектор йиғилиши (<https://president.uz/uz/lists/view/3848>).

2. 2022 йил 20 декабрда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси (<https://president.uz/uz/lists/view/5774>).

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2022 йил 15 ноябрь куни тадбиркорлар учун қулайликларни ошириш чоралари муҳокамаси бўйича ўтказилган йиғилиши (<https://president.uz/uz/lists/view/5701>).

4. Сазанова А.Н. Конкуренентоспособность малого и среднего предпринимательства: сущность, пути повышения, взаимосвязь с теневой экономикой. <https://scienceforum.ru/2022/article/2018029037>

5. www.patent-kravets.ru/about/tekstymoix-zhurnalnyx-statej-opublikovannyx-v-2010-2014-godax/intellektualnayasobstvennost-i-konkurenciya-2/ (27.07.2019).

6. Дудин М.Н. Цифровое предпринимательство в сфере услуг и торговом секторе: сущность, цели, задачи, оценка экономических выгод. М.Н.Дудин, З.К.Омарова. ma123.ru/ru/journal/ (27.07.2019)

7. Ўзбекистон Республикасининг илм-фан, технология ва инновация соҳаларидаги миллий сиёсати (2022-2030 йй.)